

Kulturdepartementet
Utredningen av kunstnerøkonomien
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Notat til Utredningen av kunstnerøkonomien, Kulturdepartementet ***Innspill til arbeidet med utredning om kunstnerøkonomi***

Kulturbyrået Mesén as takker for å bli invitert til å komme med innspill til arbeidet med utredning om kunstnerøkonomi. Som en privat aktør i kunstfeltet har Kulturbyrået Mesén siden 1999 spesialisert seg på å initiere, produsere og formidle temporære kunst- og kulturprosjekter i offentlige rom. Vi utvikler prosjekter med en forutsetning om og tro på at kunst kan spille en sentral rolle i våre offentlige rom og bidra til å skape engasjement og dialog der folk ferdes.

Kort presentasjon av Kulturbyrået Mesén

Da vi startet Kulturbyrået Mesén i 1999 var vi ganske alene som produsenter på feltet kunst- og næringsliv, og vi har i årene etter jobbet, dyttet og forklart feltet og markedet for å utvikle dette. Satt på spissen kan kunstneriske produksjoner i et offentlig rom uten produsent sammenlignes med et galleri uten bemanning og infrastruktur. Vi har jobbet for profesjonalisering av feltet, synliggjort de temporære kunstprosjektenes rolle i offentlige rom, jobbet med involvering og deltakelse i kunsten, og for god formidling i offentlige rom.

Vi har initiert og gjennomført ulike kunst- og kulturprosjekter som er finansiert av både det offentlige og det private. Vi arbeider aktivt med å utvikle nye arenaer for formidling av kunst, samt jobber strategisk med å synliggjøre prosjektene i media og offentligheten.

Kulturbyrået Mesén er mest kjent for å ha bygget opp og utviklet prosjektet Rom for kunst på Oslo S som har produsert temporære kunstprosjekter til Norges mest besøkte bygg siden 2001. Prosjektet har vi utviklet for og sammen med Rom Eiendom AS som også står for finansieringen. Prosjektet har tilført nye muligheter, inntekter/næring og visning for et stort antall norske og internasjonale kunstnere (se bok "Rom for kunst 2001-2011" initiert og utgitt av Kulturbyrået Mesén i 2012 som ble gitt dere i vårt møtet 20.06 2014).

Kulturbyrået Mesén har av faglige grunner ikke valgt å etablere en stall med kunstnere, men vi har et prinsipp om å velge kunstnere som passer det spesifikke prosjektet. Som en konsekvens av dette valget har vi jobbet med og involvert mer enn 400 kunstnere i ulike prosjekter i årenes løp. Vi er også bevisste på å se etter nye talenter og løfte fram unge kunstnere og gi dem en plass i det offentlige rom.

Innspill fra Kulturbyrået Mesén til kunstnerøkonomi-utredningen

Etter 15 år som produsenter og rådgivere i feltet mener vi at utviklingen av næringsgrunnlaget for kunstnere både handler om konkrete rammevilkår for kunsternes virke, men også om utviklingen av feltet og markedet som kunstnerne er en del av. Med bakgrunn i dette ønsker vi å komme med innspill og merknader som vi mener er viktige for en næringsutviklingen av dette feltet.

Våre innspill vil i hovedsak være knyttet til følgende tema i mandatet for utredningen:

- Vurdere tiltak som kan bidra til å styrke næringspotensialet og etterspørselsperspektivet for kunstnerne.
- Vurdere etablering av system som i større grad betaler kunstnere for kunstproduktet, ikke i forkant for å produsere kunst.
- Undersøke hvordan etterspørselsperspektivet kan styrkes og entreprenørskapet økes, herunder innkjøp, utstillings- og utsmykkingsoppdrag fra offentlige og private bestillere, tilrettelegging for kunstnere i etableringsfasen, innføring av skatteinsentiver, samt stimulere private galleristers virke og internasjonale arbeid.

Aktivt utvikle arbeidet med å involvere kunstnere og kunst på nye arenaer

Vi mener det er behov for nye produksjons- og visningsarenaer for det visuelle kunstfeltet som inkluderer en større og mer kulturelt sammensatt målgruppe. Aktualisering og tilgjengeliggjøring av kunstopplevelser gjennom valg av arenaer der folk flest ferdes, er grep som benyttes, og som bør styrkes ytterligere. Det å teste ut nye former for stedsrelaterte kunstpraksiser for å se om disse kan tjene som modeller for produksjon og formidling av samtidskunst, er en viktig del av dette arbeidet. I denne utforskningen er det kreative produsentleddet avgjørende for å håndtere prosessen.

Det er et stort behov for å både ivareta erfaring og utvikle kompetanse i kunstfeltet, samt videreutvikle infrastruktur og nettverk for å kunne gjennomføre, involvere og formidle temporære kunstprosjekter på nye arenaer i offentlige rom. Dette er en kontinuerlig utforskende prosess som er arbeidskrevende og omfattende, og som bør anerkjennes og satses på. Ved å utvikle og rette oppmerksomhet mot nye og mulige kunstarenaer for produksjon og visning av kunst, vil dette kunne gi resultater i form av formidling av kunst av høy kvalitet der folk ferdes, økt næringsgrunnlag for kunstnere og økt bevissthet og etterspørsel av kunst hos eiendoms- og byutviklere. Det er en internasjonal trend at kunstnere og kunstprosjekter benyttes som meningsprodusenter i prosesser som berører steds- og byutvikling, et felt som tidligere har vært forbeholdt arkitekter, landskapsarkitekter og byplanleggere.

Tilgang til og utvidelse av markedet

Hvilke politiske tiltak som kan stimulerer etterspørselen av kunst hos f.eks by- og eiendomsutviklere kan være ulike, men vi ser at utforming/krav til offentlige anbud samt planer og rammevilkår for eiendomsutvikling i større grad kan kreve/etterspørre kunstnerisk aktivitet. Anskaffelser er et virkemiddel som kan benyttes som et strategisk virkemiddel i å utvikle kunstmarkedet. Vår erfaring er at statlige anbud og oppdrag gir begrenset tilgang til relevante jobber, f.eks når det utelukkende etterspørres kompetanse fra arkitekter og landsskapsarkitekter i by- og eiendomsutvikling-prosjekter. Her vil også kunstnere og kunstprodusenter kunne tilføre prosjekter verdifull og nødvendig kompetanse. For Kulturbyrået Mesén er det viktig å utvikle attraktive og interessante opplevelser i offentlige rom, og derfor ønsker vi at vår kunstfaglige kompetanse skal etterspørres og være en del av planer og rammevilkår for by- og stedsutvikling. Det vil gi et viktig signal til private aktører, eiendomsutviklere, private- og offentlige institusjoner om at staten er med på å utvikle feltet i nye retninger og på innovative måter.

Profesjonalisering av ulike roller i kunstfeltet

Hva kunst i offentlige rom kan være, og hvilke strategier og tilnæringsmåter som kan benyttes, er en pågående diskusjon blant kunstnere, kuratorer, kunstprodusenter, bevilgende myndigheter

og andre. Gjennom forflytting av kunstnerisk produksjon ut i offentlige rom endres de kunstneriske metodene og strategiene, og med det oppstår behovet for en annen type produksjonsapparat rundt kunstneren.

I teater, dans og film har produsenten en nødvendig plass i de fleste produksjoner. Ettersom kunstarter som billedkunst utvikles og nye arbeidsmåter oppstår, er det naturlig at produsentene kommer inn i feltet og utvikler sin rolle. Dette må derfor sees på som en naturlig profesjonsutvikling innen kunstfeltet. Det å jobbe temporært i offentlige rom krever en annen kompetanse og erfaring enn hva det er naturlig å forvente at alle kunstnere har.

Vi mener det er et stort behov for produsenter i den visuelle kunsten, samt et behov for å tydeliggjøre og utvikle produsentrollen. En oppgave produsenten kan ha er å være en pådriver i å utvikle markedet som gir bedre næringsgrunnlag for kunstere og deres prosjekter. Dette aktualiseres også av at det gjennomføres stadig flere temporære kunstprosjekter i uterom og vi opplever en økt offentlig satsing på feltet i Norge.

At det er flere aktører som er aktive på dette feltet, både av privat og offentlig karakter, har betydning for å utvikle arenaer, metoder, strategier og ikke minst kunsten i offentlige rom. Flere aktører, flere stemmer og flere perspektiver er positivt for denne utviklingen. Vi anbefaler derfor at det utvikles politiske tiltak som stimulerer profesjonaliseringen av ulike roller i det visuelle kunstfeltet.

Mentor- og aspirantordning for produsenter

Kulturbyrået Mesén ser at det er behov for nettverk og praktisk opplæring av nyutdannede kunst- og kulturarbeidere, da vi veldig ofte får henvendelser om praksisplass, opplæring og jobb. Vi ønsker å kunne bidra til og være en del av nettverk og mentorordninger der vi kan dele kunnskap, kompetanse og erfaringer om de ulike rollene i kultur- og næringsfeltet.

Utvikling av salgs- og markedsledd

Det er krevende (både i tid og ressurser) å arbeide med innsalg mot markedet for kunst i offentlige rom, spesielt for oss som arbeider med å utvikle forståelsen for dette feltet på flere arenaer. For Kulturbyrået Mesén ville det være av stor betydning at dette leddet også blir sett som en profesjon i feltet. En mulighet er å teste dette ut i et prøveprosjekt dedikert til utvikling av salgs- og markedsledd i en begrenset periode.

Vi håper våre innspill vil være interessante og nyttige for utredningen om kunstnerøkonomien.

Oslo 13. august 2014

Beste hilsen fra

Kristine K. Wessel
Kulturbyrået Mesén as